

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 287/05-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. mája 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť P., a. s., so sídlom v B., zastúpenej advokátom JUDr. P. H., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 204/2004 zo 6. decembra 2004, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P., a. s., B., na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 204/2004 zo 6. decembra 2004 **p o r u š e n é b o l o .**

2. **Z r u š u j e** uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 204/2004 zo 6. decembra 2004 a **vec v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý uhradiť P., a. s., B., trovy právneho zastúpenia vo výške 5 275 Sk (slovom päťtisícdeväťdesiatpäť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. P. H., B., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti P., a. s., B. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. januára 2005 doručená sťažnosť P., a. s., so sídlom v B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. H., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 153/04 z 30. júna 2004 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 204/2004 zo 6. decembra 2004.

Porušenie svojich práv vidí sťažovateľ v nasledovnom, ním podrobne opísanom skutkovom stave.

Dňa 7. decembra 2000 bola na Okresnom súde Martin (ďalej len „okresný súd“) podaná žaloba v právnej veci žalobcu v prvom rade Ing. J. K., M., žalobcu v druhom rade Ing. J. M., V., žalobcu v treťom rade Ing. V. K., V. a žalobcu v štvrtom rade Ing. P. B., M., proti žalovanému v prvom rade, ktorým bol sťažovateľ a žalovanému v druhom rade P. M., šéfredaktorovi týždenníka M., B., o ochranu osobnosti.

Dňa 31. marca 2003 okresný súd v predmetnej právnej veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 7 C 312/00, ktorý bol sťažovateľovi doručený 25. novembra 2003.

Sťažovateľ podal 22. decembra 2003 odvolanie proti uvedenému rozsudku. Krajský súd ako súd odvolací uznesením sp. zn. 8 Co 153/04 z 30. júna 2004 odmietol odvolanie sťažovateľa ako oneskorene podané. Svoje rozhodnutie odôvodnil odvolací súd tým, že preskúmaním zistil, že rozsudok okresného súdu bol doručený sťažovateľovi 25. novembra 2003. Zákonom stanovená 15-dňová lehota na podanie odvolania začala plynúť nasledujúcim dňom 26. novembra 2003 a skončila 10. decembra 2003. Odvolanie proti predmetnému rozsudku okresného súdu bolo sťažovateľom podané na Poštovom úrade B. 22. decembra 2003 doporučenou zásielkou, teda po uplynutí zákonnej odvolacej lehoty. Za tejto situácie odvolací súd odvolanie sťažovateľa bez vecného prejednanja ako neskoro podané odmietol.

Odvolací súd ďalej v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že skôr ako pristúpil k vecnému preskúmaniu napadnutého rozhodnutia, zaoberal sa včasnosťou podaného odvolania. Podľa ustanovenia § 204 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), účinného pred novelou zákona č. 353/2003 Z. z., bola do 31. augusta 2003 lehota na podanie odvolania 15-dňová. Od 1. septembra 2003 sa lehota na podanie odvolania odlišuje podľa toho, či sa odvolanie podáva proti uzneseniu, alebo proti rozsudku. Kratšia, 15-dňová lehota je ustanovená pre uznesenia, dlhšia, 30-dňová lehota sa ustanovuje pre rozsudky. Podanie opravného prostriedku je jedným zo základných procesných práv účastníka. Podľa § 156 ods. 1 OSP rozsudok sa vyhlasuje vždy verejne, vyhlasuje ho predseda senátu v mene Slovenskej republiky. Uvedie pritom výrok rozsudku spolu s odôvodnením a poučením o odvolaní a o možnosti výkonu rozhodnutia. V preskúmvanej veci bolo napadnuté rozhodnutie vyhlásené 31. marca 2003. V písomnom vyhotovení rozsudku je potrebné v súlade s ustanovením § 157 ods. 1 OSP uviesť aj poučenie o odvolaní. V tomto poučení bola stanovená 15-dňová odvolacia lehota. Rozhodujúcou skutočnosťou, ktorá je spoločná pre začatie plynutia každej lehoty na podanie opravného prostriedku, je riadne a v súlade s právnymi predpismi vykonané doručenie rozhodnutia. Podľa odvolacieho súdu na dĺžku lehoty na podanie odvolania nemalo vplyv, že písomné vyhotovenie rozhodnutia bolo doručené účastníkovi konania po účinnosti novely Občianskeho súdneho poriadku, ktorá zmenila lehota na 30 dní. Za rozhodujúci bol

považovaný deň vyhlásenia rozhodnutia, pretože len čo súd vyhlási rozsudok, je ním viazaný aj pokiaľ ide o poučenie o odvolaní.

Proti vyššie uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podal sťažovateľ dovolanie.

Ako uviedol sťažovateľ, najvyšší súd sa jeho dovolaním zaoberal a 6. decembra 2004 vydal uznesenie sp. zn. 3 Cdo 204/2004, v ktorom predmetné uznesenie odmietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že v danej veci sa sťažovateľovi postupom a rozhodnutím odvolacieho súdu neodňala možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP. Odvolací súd totiž rozhodol správne, keď odmietol jeho odvolanie ako oneskorene podané [§ 218 ods. 1 písm. a) OSP].

Svoje rozhodnutie oprel najvyšší súd o to, že podľa prechodného ustanovenia § 372i OSP v znení zákona č. 353/2003 Z. z. účinného od 1. septembra 2003, ustanovenia tohto zákona sa použijú aj na konania začaté pred jeho účinnosťou, ak nie je ďalej ustanovené inak. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

Podľa názoru najvyššieho súdu, druhá veta citovaného prechodného ustanovenia sa opiera o všeobecne platnú zásadu, že nie je možné vždy bezvýhradne uplatniť princíp, že nové predpisy sa uplatnia ihneď, a to i na konania začaté pred ich účinnosťou. Bezvýhradné uplatnenie ostatne uvedeného princípu by totiž viedlo k zásahu do už vzniknutých procesných práv účastníkov. Uvedené všeobecné prechodné ustanovenie preto, v záujme ochrany práv účastníkov, ale aj v záujme určitosti procesných vzťahov, určuje, že právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred účinnosťou zákona č. 353/2003 Z. z., zostávajú zachované. Procesné úkony súdu alebo účastníkov konania môžu mať len tie účinky, ktoré s nimi spája predpis, ktorý sa stane účinným až po realizácii úkonu. Procesnými úkonmi súdu sú všetky právne úkony, ktoré súd robí v priebehu konania od jeho začatia až do jeho právoplatného skončenia. Podľa odvolacieho súdu nie sú pochybnosti o tom, že procesným úkonom súdu (§ 36 a nasl. OSP) je aj vyhlásenie rozsudku, pri ktorom súd uvedie výrok rozsudku spolu s odôvodnením a poučením o odvolaní a o možnosti výkonu rozhodnutia

(§ 156 ods. 1 OSP). Poučenie o odvolaní obsahuje poučenie o lehote a mieste jeho podania. Právnym účinkom vyhlásenia rozsudku je to, že súd je ním viazaný (§ 156 ods. 3 OSP). V danej veci okresný súd vyhlásil svoj rozsudok na pojednávaní 31. marca 2003, odôvodnil ho a dal právne poučenie o opravnom prostriedku. Vzhľadom na to, že právne účinky vyhlásenia rozsudku zostali podľa prechodného ustanovenia § 372i ods. 1 OSP zachované, súd prvého stupňa v písomne vyhotovenom rozsudku správne poučil účastníkov, že odvolanie proti nemu je možné podať do pätnástich dní od jeho doručenia (§ 204 ods. 1 OSP v znení do 31. augusta 2003). Pätnásťdňová odvolacia lehota uplynula sťažovateľovi 10. decembra 2003. Ak sťažovateľ, riadiac sa nesprávnym názorom na dĺžku odvolacej lehoty, podal odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa až 22. decembra 2003, urobil tak po uplynutí zákonnej lehoty určenej ustanovením § 204 ods. 1 OSP v znení do 31. augusta 2003.

Najvyšší súd z týchto dôvodov dospel k záveru, že konanie, v ktorom bolo vydané napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, nie je postihnuté vadou v zmysle § 237 písm. f) OSP. Dovolanie sťažovateľa preto odmietol ako podané proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné [§ 234b ods. 4 OSP v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) OSP].

Podľa tvrdenia sťažovateľa, ktoré uviedol v dovolaní proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 8 Co 153/04 z 30. júna 2004, nie je právny názor súdu, že súd je po vyhlásení rozsudku týmto viazaný, a to aj pokiaľ ide o poučenie o odvolaní, v danom prípade správny. V takomto prípade pri striktnom výklade zákona, by súd nikdy nemohol aplikovať ustanovenie § 204 ods. 2 OSP, ktorý stanovuje, že tam, kde súd nesplnil svoju povinnosť (§ 157 ods. 1 OSP) dať účastníkovi poučenie o možnosti podať odvolanie, má účastník možnosť uplatniť právo na odvolanie v lehote troch mesiacov od doručenia rozhodnutia. Aplikovať by toto ustanovenie súd nemohol, lebo by bol viazaný síce vyhláseným, ale nesprávnym (nezákonným) rozsudkom.

Pri nesprávnom poučení je relevantné, či poučenie v rozhodnutí nebolo uvedené vôbec alebo bolo uvedené nesprávne (odvolanie nie je prípustné), alebo bola stanovená kratšia alebo dlhšia ako zákonná lehota. Plynutie odvolacej lehoty aj v takýchto prípadoch

začína odo dňa doručenia rozhodnutia. Teda súd by musel vždy aplikovať lehotu obsiahnutú v poučení rozsudku bez ohľadu na platné ustanovenia zákona. Pri posudzovaní procesných práv a povinností účastníkov konania sa vychádza zo stavu právnej úpravy platnej v čase rozhodovania, resp. v čase, kedy určitá osoba urobila určitý úkon.

Účastníci predmetného konania boli v dôsledku zmeny právneho stavu v čase doručenia rozsudku v rozsudku nesprávne poučení o lehote na odvolanie, preto bol sťažovateľ oprávnený v zmysle ustanovenia § 204 ods. 2 OSP podať odvolanie proti predmetnému rozsudku v lehote 3 mesiacov od jeho doručenia.

Sťažovateľ uviedol, že rozsudok v právnej veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 312/00 mu bol doručený až po nadobudnutí účinnosti zákona č. 353/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok, t. j. po 1. septembri 2003. Splnomocnenému právnomu zástupcovi navrhovateľa bol rozsudok doručený až 25. novembra 2003.

Zákon č. 353/2003 Z. z. v intertemporálnych ustanoveniach v § 372i ods. 1 stanovuje, že „ustanovenia tohto zákona (rozumej zákon č. 353/2003 Z. z.) sa použijú aj na konanie začaté pred jeho účinnosťou, ak nie je ďalej stanovené inak. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované“. Obsahom prechodných (intertemporálnych) ustanovení sa v zmysle právnej teórie rozumie režim prechodného spolupôsobenia skoršieho a neskoršieho práva.

Keďže prechodné ustanovenia zákona č. 353/2003 Z. z. neustanovujú inak, platia pre doručenie a počítanie času lehoty na odvolanie v konaní sp. zn. 7 C 312/00 vedenom na okresnom súde ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. – Občianskeho súdneho poriadku v znení zákona č. 353/2003 Z. z. Vychádza sa pritom zo zásady *lex posterior derogat priori* (neskorší zákon ruší skorší).

Uvedené je prejavom základnej zásady uplatňovanej v procesnom práve, podľa ktorej na procesné úkony v súdnom konaní sa zásadne aplikuje procesné právo platné a účinné v čase uskutočnenia procesného úkonu.

Uvedenú zásadu potvrdil vo svojom rozhodnutí i najvyšší súd v konaní sp. zn. SŽ-o.NS 13/03, keď proti rozsudku, ktorý bol vyhlásený v čase, keď bolo správne súdnictvo jednoinštančné, t. j. v tom zmysle znelo i poučenie účastníkov o nemožnosti použiť opravný prostriedok, avšak doručený v čase, keď bolo možné využiť opravný prostriedok, pripustil konanie o opravnom prostriedku.

Podľa názoru sťažovateľa, v zmysle platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku, mal možnosť napriek nesprávnemu poučeniu uvedenému v predmetnom rozsudku podať odvolanie v konaní sp. zn. 7 C 312/00 vedenom na okresnom súde v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote, ktorú využil.

Sťažovateľ sa nestotožňuje s právnym názorom najvyššieho súdu vyjadreným v uznesení zo 6. decembra 2004, ktorým odmietol jeho dovolanie, v ktorom, ako už bolo uvedené, vychádza z ustanovenia § 372i ods. 1 OSP v znení zákona č. 353/2003 Z. z., podľa ktorého sa ustanovenia tohto zákona použijú aj na konania začaté pred jeho účinnosťou, ak nie je ďalej ustanovené inak. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Najvyšší súd pritom vychádza zo skutočnosti, že právne účinky úkonov, ktoré nastali pred účinnosťou zákona č. 353/2003 Z. z. zostávajú zachované, čo sťažovateľ nespochybňuje. Najvyšší súd však opomenul, že právny účinok odvolania, konkrétne začatie plynutia odvolacej lehoty, nenastal pred účinnosťou zákona č. 353/2003 Z. z., ale až po nej. Podľa § 204 ods. 1 OSP totiž lehota na podanie odvolania začína plynúť dňom doručenia príslušného rozhodnutia súdu. Účinky predmetného rozsudku voči sťažovateľovi nastali teda až dňom jeho doručenia 25. novembra 2003, teda až v čase účinnosti zákona č. 353/2003 Z. z. Z tohto dôvodu zastáva sťažovateľ názor, že v tomto prípade nejde o uplatnenie neprípustnej pravej retroaktivity, práve naopak, takáto retroaktivita bola uplatnená v rozhodnutiach krajského a najvyššieho súdu.

Ustanovenie § 372i OSP nemožno posudzovať ako zakladajúce pravú retroaktivitu. V tomto prípade ide o retroaktivitu nepravú, pretože citované ustanovenie zakotvilo, že odo dňa účinnosti nového zákona sa posudzujú právne následky právnych – v tomto prípade

procesných úkonov, ktoré nastali po účinnosti nového zákona, podľa nového zákona. Nepravá retroaktivita je prirodzeným dôsledkom zmien právnych predpisov a v právnom štáte akceptovanou skutočnosťou.

Pokiaľ najvyšší súd dospel k záveru, že ustanovenie § 372i OSP založilo v právnom štáte neprípustnú pravú retroaktivitu, mal postupovať v súlade s ustanovením § 109 ods. 1 písm. b) OSP. Podľa názoru sťažovateľa však v tejto veci vyložil ustanovenie § 372i OSP v rozpore s jeho gramatickým výkladom, základnými procesnými zásadami a princípmi právneho štátu a postupoval v rozpore so zákonom.

Sťažovateľ je presvedčený, že rozhodnutiami krajského súdu ako odvolacieho súdu a najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, bolo porušené jeho základné ľudské právo, pretože mu v dôsledku porušenia základných procesných zásad a princípov bola odňatá možnosť, aby sa o jeho právnej veci rozhodovalo na súde druhej inštancie, t. j. v odvolacom konaní, a to napriek skutočnosti, že mu zákon takúto možnosť priznáva.

Podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd: „Každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, má právo na účinný opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom bez ohľadu na to, že porušenie spôsobili osoby pri plnení ich úradných povinností.“

V predmetnej právnej veci je potrebné považovať dovolanie za účinný prostriedok právnej ochrany práva na súdnu ochranu. Dovolací súd mal právomoc napraviť porušenie ústavného práva sťažovateľa tak, aby mu bola prinavrátená možnosť konať v súlade s príslušnými procesnými právnymi predpismi pred odvolacím súdom. Svojím rozhodnutím však porušil právo sťažovateľa na účinný prostriedok a založil právomoc ústavného súdu rozhodovať o tejto právnej veci.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd:

- deklaroval porušenie jeho práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 8 Co 153/04 z 30. júna 2004 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 204/2004 zo 6. decembra 2004,

- zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 8 Co 153/04 z 30. júna 2004 a uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 204/2004 zo 6. decembra 2004,

- prikázal krajskému súdu, aby obnovil stav pred porušením základného práva a slobody, t. j. aby odvolanie sťažovateľa z 19. decembra 2003 v právnej veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 8 Co 153/04 prijal a prejednal v odvolacom konaní,

- priznal mu primerané finančné zadost'učinenie vo výške 100 000 Sk, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

Ústavný súd 12. októbra 2005 sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 204/2004 zo 6. decembra 2004, prijal na ďalšie konanie uznesením sp. zn. III. ÚS 287/05. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania.

K sťažnosti sa najvyšší súd vyjadril podaním zo 4. januára 2006, v ktorom navrhol sťažnosť zamietnuť ako zjavne neopodstatnenú, alebo jej nevyhovieť pre neakceptovateľnosť vznesených námietok, a to z nasledovných dôvodov:

«1. Každý demokratický štát ochranu subjektívnym právam len ponúka, ale nevnucuje a práva patria len bdelym (vigilantibus iuris).

Sťažovateľ bol prítomný na pojednávaní, na ktorom súd vyhlásil rozsudok vo veci samej, ktorého súčasťou bolo aj poučenie o opravnom prostriedku a lehote, v ktorej tento

opravný prostriedok bolo potrebné podať. Ak sa sťažovateľ s týmto poučením nestotožnil a odvolanie v určenej 15-dňovej lehote nepodal, táto skutočnosť podľa nás sama osebe nezakladá zásah do jeho základných práv.

Konanie pred Ústavným súdom SR nie je konaním, v ktorom by bolo možné napravnovať to, čo účastník konania v predchádzajúcom konaní pred všeobecným súdom svojím vlastným postupom (nečinnosťou) zanedbal, keď si riadne a včas nehájil svoje práva, hoci tak urobiť mohol a mal (vigilantibus iura).

2. Ústavný súd nie je v zásade oprávnený zasahovať bez ďalšieho do rozhodovania všeobecných súdov, ako ani vykonávať výklad právnych predpisov, ktorý je spravidla celkom a predovšetkým primárne zverený do výlučnej právomoci všeobecných súdov.

Krajský súd v Žiline pri rozhodovaní o oneskorene podanom opravnom prostriedku sťažovateľa postupoval štandardným spôsobom ako všetky všeobecné súdy SR, takže ani Najvyšší súd nemohol konštatovať jeho pochybenie pri výklade jednoduchého práva. Dovolací súd sa nemohol stotožniť s právnym názorom sťažovateľa – ktorý opakuje aj v podanej sťažnosti – z dôvodu, lebo

- a) pri jeho akceptácii by bola porušená zásada rovnosti účastníkov, ktorá vyjadruje skutočnosť, že účastníci konania musia stáť pred súdom v rovnom postavení bez toho, aby bola jedna alebo druhá strana akokoľvek procesne zvýhodnená (tzv. rovnosť zbraní). Táto zásada by bola porušená napr. aj tým, že kto rešpektuje súdne rozhodnutie, má 15 dňovú lehotu a kto ho neakceptuje, lehota sa mu predlžuje na „novozákonnú“ 30 dňovú, alebo ak ten istý rozsudok bol doručený jednému účastníkovi pred 1. 9. 2003, tento mal k dispozícii len 15 dňovú lehotu a druhému účastníkovi, ktorému bol rozsudok doručený po 1. 9. 2003, patrila dlhšia lehota (30-dňová), atď.*
- b) Sťažovateľ akosi opomína, že procesným úkonom je aj rozhodnutie súdu. Pre prejav vôle súdu, ktorý má povahu rozsudku, predpisuje zákon, platný a účinný v čase jeho robenia, určité náležitosti, medzi ktoré sa zahŕňa aj poučenie o opravných prostriedkoch.*

Rozsudkom je súd viazaný len čo ho vyhlásil (§ 156 ods. 3 OSP), to znamená, že vyhlásené rozhodnutie, vrátane poučenia o možnosti, lehote a podmienkach opravného konania, už nemôže sám od seba dodatočne zmeniť, aj keď sa prípadne zmenila právna úprava (z ktorej súd inak pri rozhodovaní vychádzal), v čase doručovania rozhodnutia a pod.

Rozhodovacia prax všetkých senátov občianskoprávneho kolégia NS SR je totožná s praxou senátov, ktorých rozhodnutia sú už napadnuté ústavnou sťažnosťou, preto v ďalšom poukazujeme na dôvody uvedené v napadnutých rozhodnutiach.»

II.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v dovolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa na základe mimoriadneho opravného prostriedku domáha ochrany pred dovolacím súdom z dôvodov, ktoré výslovne upravuje procesné právo. Jedným z takých dôvodov je aj odňatie možnosti konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP]. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v mimoriadnom opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodu na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní. Poskytnutie tejto ochrany však neznamená len úspech v mimoriadnom opravnom konaní, ak každé také rozhodnutie odpovedá na obsah dovolania ústavne súladným spôsobom v rozsahu upravenom zákonom (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napríklad IV. ÚS 77/02) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská

republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. To platí aj pre výklad a používanie procesnoprávných predpisov (čl. 46 ods. 4, čl. 51 ods. 1 ústavy), ktoré upravujú podmienky konania, ku ktorým patria aj procesné podmienky dovolacieho konania ako mimoriadneho opravného postupu najvyššieho súdu. A napokon treba uviesť, že tento záver sa vzťahuje aj na výklad a používanie prechodných ustanovení zákonov vrátane Občianskeho súdneho poriadku.

V okolnostiach prípadu v právnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 7 C 312/00 okresný súd vyhlásil rozsudok 31. marca 2003. Tento rozsudok bol doručený sťažovateľovi 25. novembra 2003. Sťažovateľ podal 22. decembra 2003 odvolanie proti uvedenému rozsudku. Krajský súd ako súd odvolací uznesením sp. zn. 8 Co 153/04 z 30. júna 2004 odmietol odvolanie sťažovateľa ako oneskorene podané. O dovolaní sťažovateľa najvyšší súd rozhodol uznesením sp. zn. 3 Cdo 204/2004 zo 6. decembra 2004 tak, že toto dovolanie odmietol.

Základným dôvodom na tvrdenie sťažovateľa, že došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, je to, že krajský súd aj dovolací súd nesprávne interpretovali a použili § 204 ods. 1 OSP po jeho novele vykonanej zákonom č. 233/2003 Z. z. Preto došlo k odmietnutiu odvolania aj dovolania proti uzneseniu krajského súdu.

Spornou otázkou je v danom prípade vplyv zmeny zákona (v spojitosti s jeho platnosťou a účinnosťou) na niektoré právne účinky súvisiace s doručovaním rozsudku okresného súdu vyhláseného pred zmenou zákona, ako aj s odvolaním sa proti nemu.

Okresný súd vo svojom rozsudku sp. zn. 7 C 312/00 z 31. marca 2003 v časti týkajúcej sa poučenia o opravnom prostriedku uviedol, že lehota na podanie odvolania proti nemu je 15 dní.

Zákon č. 353/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, nadobudol účinnosť 1. septembra 2003.

Podľa § 204 ods. 1 OSP v znení tejto novely: „Odvolanie sa podáva do 15 dní od doručenia uznesenia a do 30 dní od doručenia rozsudku na súde, proti rozhodnutiu ktorého smeruje.“

Prechodné ustanovenie obsiahnuté v § 372i ods. 1 OSP v znení novely Občianskeho súdneho poriadku znie: „Ustanovenia tohto zákona sa použijú aj na konanie začaté pred jeho účinnosťou, ak nie je ďalej ustanovené inak. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.“ To znamená, že novela Občianskeho súdneho poriadku sa použije aj na konanie okresného súdu sp. zn. 7 C 312/00 začaté 7. decembra 2000, v rámci ktorého bol rozsudok vyhlásený 31. marca 2003 a doručený sťažovateľovi ako účastníkovi tohto konania (konkrétne ako odporcovi) 25. novembra 2003.

Občiansky súdny poriadok spája právne účinky rozsudku s jeho doručením (okamih doručenia zakladá začiatok plynutia zákonnej lehoty na podanie odvolania, t. j. na vykonanie procesného úkonu, ktorý je súčasťou realizácie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy).

Okresný súd správne poučil sťažovateľa o opravnom prostriedku, ako aj o lehote na jeho podanie (15 dní) v zmysle zákonných ustanovení platných a účinných v čase vyhlasovania a vyhotovovania rozsudku. Rozsudok s týmto poučením však bol sťažovateľovi doručený už v čase platnosti a účinnosti novely Občianskeho súdneho poriadku (§ 204 ods. 1, lehota na podanie odvolania proti rozsudku je 30 dní).

Ústavný súd dospel k záveru, že odvolací súd (v kontexte sťažnosti aj dovolací súd) mal pri posudzovaní otázky zachovania lehoty na podanie odvolania v súvislosti s otázkou zákonnej dĺžky tejto lehoty aplikovať „nový zákon“. Procesné právo vychádza zo zásady, že na procesné úkony v konaní (procesným úkonom sa tu myslí podanie odvolania) sa vzťahuje právo platné a účinné v čase ich vykonania. Konkrétne to znamená, že aj zákonne upravená dĺžka lehoty na podanie odvolania, ktorú súd *expressis verbis* vyhlási v rámci svojej poučovacej povinnosti, prvotne závisí a riadi sa vývojom a zmenami právnej úpravy platnej a účinnej zákonnej úpravy, ak k nim dôjde v priebehu konania.

Sťažovateľ preto mohol podľa názoru ústavného súdu požiadať o súdnu ochranu v odvolacom konaní do 30 dní od doručenia rozsudku okresného súdu sp. zn. 7 C 312/00 z 31. marca 2003, a nie ako judikoval najvyšší súd, iba do 15 dní od jeho doručenia. Z tohto záveru vyplýva aj to, že odvolací súd vo veci riadneho opravného prostriedku použitého proti rozsudku okresného súdu z 31. marca 2003 odmietnutím odvolania odňal sťažovateľovi možnosť konať pred opravným súdom, ktorú mu garantoval čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy v spojení s § 204 ods. 1 OSP v znení účinnom od 1. septembra 2003. Takýto postup a rozhodnutie odvolacieho súdu zakladali dôvod na prístup k súdnej ochrane poskytovanej v mimoriadnom opravnom konaní pre zmätočnosť konania pred riadnym opravným súdom.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľa namietajúca porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu zo 6. decembra 2004 sp. zn. 3 Cdo 204/2004 je dôvodná a že najvyšší súd odmietnutím dovolania sťažovateľa porušil jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Pri posudzovaní tohto návrhu a celého podania sťažovateľa ústavný súd vychádzal z obdobných návrhov sťažovateľa, o ktorých už ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. II. ÚS 264/04 z 30. novembra 2005 a nálezom sp. zn. II. ÚS 249/05 z 18. januára 2006. Na základe zistenia, že vo všetkých podaniach sťažovateľa ide o totožný skutkový stav, líšiaci sa len číslami konaní a príslušnými súdmi na rozhodovanie, ústavný súd preto v zmysle zásady „v obdobnej právnej veci podobne“ prijal rovnaký právny záver.

III.

Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, rozhodnutie, ktorým bolo porušené základné právo, zruší (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a môže vec vrátiť na ďalšie konanie [§ 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V danom prípade na ochranu základného práva sťažovateľa bolo potrebné nielen rozhodnutie o odmietnutí dovolania zrušiť, ale aj vrátiť vec na ďalšie konanie, v ktorom najvyšší súd bude pokračovať v konaní v štádiu, v ktorom

mu bolo dovolanie doručené. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v II. časti tohto rozhodnutia (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 127 ods. 1 ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk z dôvodov uvedených a ozrejmenejších vo svojej sťažnosti.

Z citovaného textu ústavy a zákona o ústavnom súde vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že takéto zadosťučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovrieť ochranu porušeného základného práva iným, ústavne a zákonne upraveným spôsobom. Podľa názoru ústavného súdu je ochrana základného práva sťažovateľa účinne poskytnutá tým, že sa napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušilo, vec sa mu vrátila na ďalšie konanie a na jej dovriešenie postačuje v tomto konaní vyslovený a záväzný právny názor ústavného súdu. Preto ústavný súd sťažovateľovi požadované primerané finančné zadosťučinenie nepriznal.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania úspešného sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd vychádzajúc z návrhu právneho zástupcu sťažovateľa priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia vo výške 5 275 Sk za dva úkony právnej služby a dvakrát režijný paušál. Požadovaná výška trov neprekračuje sumu stanovenú vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb pre odmenu za

právne zastupovanie pred ústavným súdom, vychádzajúc z toho, že tieto úkony boli vykonané v roku 2005.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. mája 2006